12. ULUSLARARASI ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI SEMPOZYUMU BİLDİRİLER

12th INTERNATIONAL CHILDREN AND YOUTH LITERATURE SYMPOSIUM BOOK

Çocuk, Aile ve Çocuk Edebiyatı
Çocuk Edebiyatında Aile

24-25 Ekim 2025 Gaziantep

Editörler
Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN - Dr. Öğr. Üyesi Tacettin ŞİMŞEK - Bican Veysel YILDIZ

12. ULUSLARARASI ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

"Çocuk, Aile ve Çocuk Edebiyatı / Çocuk Edebiyatında Aile"

24-25 Ekim2025 Gaziantep/TÜRKİYE

Editörler

Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN - Dr. Öğr. Üyesi Tacettin ŞİMŞEK - Bican Veysel YILDIZ

İngilizce Tercüme

Merve YILDIZ - Eyyüp ALTINIŞIK

Rusça Tercüme

Prof. Dr. Liailia MİNGAZOVA

Görsel Tasarım

Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN - Sultan GÜNER

ISBN: 978-625-92825-0-3

Baskı

Step Ajans Reklamcılık Matbaacılık

ZİRKA MENZATYUK'UN "ALTIN SAÇLI MELEK" ADLI ESERİNDE "YETİMLİK MOTİFİ" (ESER İNCELEMESİ)

Doç. Dr. Nadiia SENCHYLO-TATLILIOĞLU[1]

Özet

Bu çalışmada, çağdaş Ukrayna Edebiyanın öncülerinden birisi olanZirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinde "Yetimlik Motifi" ele alınmıştır. Yetimlik olgusu, dünya çocuk edebiyatının önde gelen motiflerinden biridir. Ancak, çağdaş Ukrayna edebiyatında bu konu önemli olup Ukrayna edebiyatına psikolojik, duygusal, manevi ve sosyal boyutlar kazandırmıştır. 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgalden sonra bu konu Ukrayna edebiyatında özel bir önem kazanmıştır. Rus işgali ile beraber, binlerce çocuk ebeveynlerini kaybederek yetim kalmış ya da ailelerinden zorla koparılmıştır. Bu tür sosyo-kültürel koşullar altında, yetimlik konusunu ele alan edebî metinler yalnızca estetik değil, aynı zamanda terapötik, travmatik ve eğitsel bir işlev de üstlenmektedir. Bu konuda yazılmış eserler, çocuğun kaybı anlamasına, acıyı kabul etmesine ve iyiliğe olan inancını korumasına yardımcı olur. Menzatyuk, Ukrayna halk masalları ve klasik Ukrayna edebiyatında sıkça rastlanan geleneksel yetim imgesini yeniden yorumlayarak ona yeni ve özgün bir insani anlam kazandırmıştır. Onun yorumunda yetimlik, sadece toplumsal bir drama değil, aynı zamanda bireyi geliştiren, olgunlaştıran, dünyaya güvenmeyi ve iyiliği öğreten bir kavramdır. Yazarın konuya yaklaşımı, eseri çocuk edebiyatında "terapötik söylem" düzeyine yaklaştırmaktadır. Zirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eseri, çocuğa kriz anlarında psikolojik destek olmayı amaçlamaktadır. Analiz, yetimliğin yalnızca olay örgüsünü biçimlendiren bir unsur değil, aynı zamanda kahramanın iç dünyasını da araştırmak için güçlü bir araç olduğunu da göstermektedir. "Altın Saçlı Melek" adlı eser, Ukrayna edebiyatının hümanist geleneklerini de sürdürür ve sevgiyi, merhameti ve maneviyatı günümüz bağlamında yeniden anlamlandırır. Yetimlik teması, çocuğun hem bireysel trajedisini hem de kötülüğe karşı direnen, insanlığını korumaya çalışan bir ulusun ortak acısını yansıtır. Sonuç olarak bu eser, sadece trajediyi değil, iyileşmeyi, ruhsal büyümeyi ve iyiliğin zaferini içeren bir hikâyeye dönüşür.

Anahtar kelimeler: Zirka Menzatyuk, Altın Saçlı Melek, yetimlik motifi, çocuk edebiyatı, aile.

THE ORPHANHOOD MOTİF İN ZİRKA MENZATYUK'S "THE GOLDEN-HAİRED ANGEL" (WORK ANALYSİS)

Abstract

This study examines the "orphanhood motif" in "The Golden-Haired Angel", a work by ZirkaMenzatyuk, one of the leading figures of contemporary Ukrainian literature. The phenomenon of orphanhood is among the prominent motifs in world children's literature. However, in modern Ukrainian literature, this theme has gained particular importance, enriching it with psychological, emotional, spiritual, and social dimensions. After Russia's invasion of Ukraine in 2022, the issue of orphanhood acquired special significance in Ukrainian literature. As a result of the war, thousands of children lost their parents and became orphans, or were forcibly separated from their families. Under such socio-cultural conditions, literary works that address the theme of orphanhood perform not only aesthetic but also therapeutic, traumatic, and educational functions. Works written on this subject help children to comprehend loss, accept pain, and preserve their faith in goodness. Menzatyuk reinterprets the traditional image of the orphan, often found in Ukrainian folk tales and classical Ukrainian literature, giving it a new and unique human dimension. In her interpretation, orphanhood is not merely a social drama but also a concept that fosters personal growth, maturity, trust in the world, and belief in goodness. The author's approach brings the work closer to the level of a "therapeutic discourse" in children's literature. ZirkaMenzatyuk's "The Golden-Haired Angel" aims to provide psychological support to children

[1] Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE. ifyc22@ukr.net

in times of crisis. The analysis demonstrates that orphanhood serves not only as a structural element shaping the plot but also as a powerful tool for exploring the protagonist's inner world. "The Golden-Haired Angel" continues the humanistic traditions of Ukrainian literature, reinterpreting love, compassion, and spirituality within the context of contemporary reality. The theme of orphanhood reflects both the child's individual tragedy and the shared suffering of a nation striving to preserve its humanity while resisting evil. Ultimately, this work transforms from a story of tragedy into one of healing, spiritual growth, and the triumph of goodness.

Keywords: ZirkaMenzatyuk, The Golden-Haired Angel, orphanhood motif, children's literature, family.

Giriş

Zirka Menzatyuk – günümüzün Ukraynalı yazarlarından, gazeteci ve çocuk edebiyatı eserlerinin yazarıdır. Eserlerinde halk motifleri, manevi değerler ve çağdaş sorunlar biraraya gelir. Onun düzyazısı şiirsellik, derin ahlaki anlam ve insancıl bir tonla ayırt edilir. En bilinen eserleri arasında "Kazak Kılıcının Sırrı" (*«Таємниця козацької шаблі» (*2006), "Kyiv Masalları" (*«Київські казки» (*2006), "GülünKızı" (*«Дочка троянди» (*2012), "İmparatorluğu Nasıl Yıkıyordum" (*«Як я руйнувала імперію» (*2014), "Altın Saçlı Melek" (*«Ангел Золоте Волосся» (*2019), "UmutsuzSüvariler" (*«Відчайдушні вершники» (*2023) ve diğerleri yer alır. Menzatyuk'un yaratıcılığı derin psikolojik gözlemler, şiirsel bir dil ve çocuk dünyası için önemli olan ahlaki-etik sorunlara yönelimiyle dikkat çeker. Yazar, Ukrayna çocuk edebiyatının gelişimine katkılarından dolayı LesyaUkrainka Ödülü'nün (2008) sahibidir.

Yetimlik teması, günümüz koşullarında özel bir öneme sahiptir. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığı sonucu patlak veren savaş, birçok çocuğu anne-babasız veya vasissiz bırakmış, binlerce çocuk ise ailelerinden zorla ayrılmış, evsiz ve istikrarlı bir çocukluktan mahrum kalmıştır. Yetimlik artık yalnızca edebi bir kavram değil, acı verici bir toplumsal gerçeklik hâline gelmiştir. Bu bağlamda edebiyat, çocukla acı, kayıp ve bu duyguların aşılması üzerine duyarlı ve bilgece bir şekilde konuşabilen bir araç olarak özel bir toplumsal ve eğitsel önem kazanır.

Yetimlik olgusunun sanatsal olarak ele alınması da özel bir anlam taşır: bu, çocukların duygusal iyileşmesine katkıda bulunur, iyiliğe, insanlığa ve travmayı aşma yetisine olan inancı güçlendirir. Böylece çocuk edebiyatı yalnızca eğitici değil, aynı zamanda terapötik bir işlev de üstlenir: çocukların kaybı anlamalarına, acıyı kabul etmelerine ve manevi bir dayanak bulmalarına yardımcı olur. Bu bağlamda ZirkaMenzatyuk'un eserleri, çağdaş edebî süreçte önemli bir yere sahiptir. Onun eserleri, masalsı ve gerçekçi, ahlaki ve estetik, bireysel deneyim ile ulusal kültürel kodun uyumlu bir birleşimini sunar.

"Altın Saçlı Melek" adlı hikâye, ebeveynlerini kaybetmiş bir çocuğun kaderi hakkında olmanın ötesinde, kayıp yaşamış bir insan ruhunun içsel gücünü, sevgiyi ve manevi ışığı yeniden bulma süreci üzerine bir alegoridir. Bu eser, söz sanatının acıyı ruhu iyileştiren bir deneyime dönüştürebileceğini gösterir. Modern çocuk edebiyatının bu travmayı sanatsal olarak nasıl işlediğini araştırmak, zor yaşam koşullarıyla karşılaşan çocuklara yönelik psikolojik desteğin daha etkili yollarını geliştirmeye yardımcı olur.

Teorik Yaklaşım

Ukrayna Çocuk Edebiyatında Yetimlik Motifi

Ukrayna edebiyatında yetimlik sorunu, psikolojik, sosyokültürel ve felsefi boyutları kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu çok boyutluluk, edebî söz aracılığıyla çocuğun travmatik olaylardan sonra içsel dengesini yeniden kurma yetisinin nasıl şekillendiğini anlamayı mümkün kılar.

Bu makalenin amacı, ZirkaMenzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinde yetimlik motifinin nasıl işlendiğini, yazarın çocuğun manevi deneyimini hangi sanatsal araçlarla ifade ettiğini ve bu motifin çağdaş Ukrayna toplumunun hümanist değerleriyle nasıl ilişkilendirildiğini analiz etmektir.

Yetimlik motifi Ukrayna kültüründe derin köklere sahiptir. Halk edebiyatında yetim, çoğu zaman Tanrı'nın gücüyle sınavları aşan masumiyetin ve ruhsal saflığın simgesidir. Ukrayna halk masallarında "Yetim Kız ve Üvey Anne" (*Сиротка і мачуха)*, "Dert Öğretir" (*Біда навчить)*, "At Kafası" (*Кобиляча голова)*, "Nine'nin Kızı ile Dede'nin Kızı" (*Бабина дочка і дідова дочка*) başkahraman – ebeveyn korumasından yoksun ya da yarı yetim bir çocuk – iyilik, çalışkanlık ve mucizeye olan inanç sayesinde zorlukların üstesinden gelir. Kahraman-yetim, acıdan ödüle giden bir yoldan geçer. Böylece geleneksel kültürde yetimlik, ahlaki hakikatin doğrulandığı bir sınav olarak yorumlanır.

Klasik yazarların (İvan Franko, Lesya Ukrayinka) eserlerinde bu motif toplumsal bir anlam kazanır ve toplumdaki adaletsizliği gösterir. XX. yüzyıl klasik çocuk edebiyatında (Oksana İvanenko, Vsevolod Nestayko, Mariya Pryhara) yetimlik, sosyal bir sorun olarak betimlenmiş, başkahraman ise sevgi ve adalet arayışındaki bir çocuk olmuştur.

Modern Ukrayna düzyazısında (özellikle 1991 yılından sonra) bu motif, varoluşsal bir anlam kazanmaktadır. Nataliya Marçenko'ya göre(2024), yeni çocuk edebiyatında "kahramanların içsel deneyimlerine olan dikkat artmakta, kayıp, korku ve yeniden doğuş motifleri psikolojik olgunluğun gelişim aracı hâline gelmektedir" (*Дитяча література: інтердисциплінарний дискурс*, 2024: s. 27).

Günümüz Ukrayna çocuk edebiyatında masalsılıktan uzaklaşılarak, konunun daha gerçekçi ve psikolojik bir biçimde işlenmesi dikkat çekmektedir. Yetim, artık acınacak pasif bir figür olmaktan çıkıp, zorlukları aşan ve yaşamını inşa eden aktif bir özneye dönüşmüştür. Marçenko N. (2024), modern Ukrayna çocuk düzyazısının "yumuşak psikolojizasyon"a yöneldiğini, yani odak noktasının dışsal olaydan içsel deneyime kaydığını vurgular. Böylece yetimlik, yalnızca toplumsal bir sorun olmaktan çıkar ve varoluşsal bir kategoriye –ruhun sınavına, kendini keşfetme yoluna– dönüşür.

V. Kızılova'ya göre(2015), modern Ukrayna çocuk edebiyatı "destek edebiyatı" olarak şekillenmektedir; bu edebiyatın amacı, çocuğun karmaşık yaşam durumlarını anlamasına yardımcı olmak, duygusal yeterliliğini ve empati yeteneğini geliştirmektir (Кизилова, 2015). Toplumsal krizler ve zorluklar döneminde bu tür edebiyat, iyiliğe, affetmeye ve merhamete olan inancı destekleyen hümanist ve psikoterapötik bir işlev üstlenir. Bu nedenle yetimliği konu alan eserler, önemli bir psikolojik-terapötik işleve sahiptir: çocuklara, yalnızlıkta bile sevgi ve anlam bulunabileceğini hissettirir.

Ukrayna'daki savaş bağlamında yetimlik motifi, özel bir toplumsal anlam kazanmıştır. S. Mikoluk (2022), ebeveynlerini kaybetmiş çocukların sayısındaki artışın, sadece acıyı tasvir etmekle kalmayıp, iyileşme yollarını da gösteren yeni çocuk edebiyatı modellerinin oluşturulmasını gerektirdiğini belirtir. Bu tür metinler, çocuklara acılarında yalnız olmadıklarını, dünyanın hâlâ iyilikle dolu olduğunu hissettirir.

Genel olarak, Ukrayna çocuk edebiyatı folklorik duygusallıktan derin psikolojik ve manevi bir yansıma düzeyine evrilmiştir. Bu dönüşümün merkezinde ise, kayıplara ve yaşam zorluklarına rağmen ruhsal olarak büyüyebilen bir birey olarak çocuk yer almaktadır.

Metodolojik Temeller

Bu araştırma, Zirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinin sanatsal dünyasını kapsamlı biçimde incelemeyi ve yetimlik motifinin içerik, yapı ve sembolizm düzeylerinde nasıl gerçekleştirildiğini anlamayı amaçlayan hermeneutik, yapısal-semiotik ve psikanalitik yaklaşımların birleşimine dayanmaktadır.

Hermeneutik yöntem, eserdeki sembollerin (melek, ikon, ışık) derin anlamlarını açığa çıkarmaya yardımcı olur. Bu yöntem aracılığıyla çocuk kahramanın kendi yetimliğini bir ceza olarak değil, dünyayı ve kendisini tanıma yolu olarak nasıl kavradığı anlaşılır.

Yapısal-semiotik analiz (Lotman, 1998), eserde gerçeğin ve hayalin nasıl etkileşime girdiğini, kahramanın ruhsal yeniden doğuşuna imkân veren bir alanın nasıl kurulduğunu gösterir. Eserdeki semboller – melek, ışık, ikon – karanlık üzerindeki iyiliğin zaferi fikrini kodlayan bir işaretler sistemi oluşturur. Menzatyuk, "anlamsal daire" (semantic circle) mekanizmasını etkin bir biçimde kullanır: yetimlik motifi başta kaybedilen sevgi olarak ortaya çıkar, sonunda ise bulunan manevi varlık olarak

tamamlanır.

Psikanalitik yaklaşım, çocuğun kayıp yaşantısını geçirdiği aşamaları izlemeye imkân tanır. Bu yaklaşım, Donald Winnicott'un (1971) çocuğun travmayı, bir "geçiş nesnesi" oluşturarak aşabileceği yönündeki fikirlerine dayanır. Bu çalışmada bu geçiş nesnesi, Melek imgesidir. Metindeki melek, çocuğun içsel savunucusu olarak işlev görür; korkuyu yenmesine, gerçek ebeveynlerinden alamadığı desteği ve anlayışı telafi etmesine yardımcı olur.

Bu yöntemlerin birleşimi, Zirka Menzatyuk'un eserinde yetimlik motifinin yalnızca toplumsal bir olgu olarak değil, aynı zamanda insanın özünü yansıtan felsefi ve antropolojik bir kategoriye dönüştüğünü göstermektedir. Bu bağlamda insan, kayıptan sonra bile inanma, sevme ve iyilik yapma kapasitesine sahip bir varlık olarak ortaya çıkar.

Edebî Bir Kahraman Olarak Yetim: Kurbandan Ruhsal Savaşçıya

Halk anlatılarında ve geleneksel metinlerde yetim, çoğu zaman savunmasız bir kurban, acınacak bir nesne olarak tasvir edilirdi. Modern edebiyatta ise bu paradigma değişmiştir. Yetim artık içsel olgunlaşma sürecinden geçen aktif bir kahraman hâline gelmiştir.

Bu tür karakterler yalnızca acı çekmekle kalmaz, aynı zamanda cevaplar arar, iyiliği keşfeder ve umutsuzlukla mücadele ederler. Bu durum, T. Marçenyuk (2020)'un formüle ettiği "ruhsal özne olarak çocuk" kavramıyla örtüşmektedir. Marçenyuk'a göre XXI. yüzyıl çocuk düzyazısı, duygusal yeterlilik ve empati yeteneğini geliştirmeyi amaçlar(Марценюк, 2020).

Edebiyat araştırmacısı Tetyana Belimova (2019), modern çocuk düzyazısının didaktik yaklaşımdan uzaklaştığını, kahramanı bir kurban olarak değil, "karar verebilen, direnebilen ve kendi değerler sistemini oluşturabilen ahlaki açıdan olgun bir varlık" olarak betimlediğini vurgular (Белімова, 2019, s. 114). Bu, yetimliğin artık yalnızca toplumsal bir işaret değil, aynı zamanda manevî bir gelişim noktası hâline geldiğini gösterir.

Paradigma değişiminin açık bir örneği Zirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinde görülür. Onun kahramanları acınmayı değil, anlamı ararlar; affetmeyi, empati kurmayı ve inanmayı öğrenirler. Tetyana Kaçak'ın (2018)belirttiği gibi, modern Ukrayna çocuk düzyazısındaki çocuk figürü, "değişen toplumsal bağlamlar içinde kendi değerlerini ve manevi yönelimlerini oluşturan çok boyutlu bir genç birey modelini" temsil eder (Качак, 2018, s. 45).

Dolayısıyla, çağdaş Ukrayna çocuk edebiyatında yetim figürü, dışsal yalnızlığı içsel inançla aşan bir ruhsal savaşçı sembolü olarak ortaya çıkar. Bu durum, merkezinde kendini iyileştirme, empati ve ahlaki gelişim yetisine sahip bireyin bulunduğu modern edebiyatın hümanist paradigmasıyla uyumludur (Марченко, 2024).

"Altın Saçlı Melek" Adlı Eserde Yetimliğin İfadesi

Zirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinde yetimlik teması merkezî bir konu olarak değil, ancak yan karakterler ve yalnızlık metaforu aracılığıyla işlenir. Ukrayna kültürel geleneğinde manastır ile yetimlik arasında tarihî bir bağlantı bulunmaktadır. Eserin kurgusu, başkahraman Halya'nın geçmişe yaptığı olağanüstü yolculuk aracılığıyla keşfettiği Kiev-Peçersk Manastırı'nın kuruluş hikâyesiyle yakından ilişkilidir.

Manastır, yalnızca bir dini merkez değil, aynı zamanda aileden yoksun kalanlar için bir sosyal kurum olarak da sunulur. Yetimliğin en belirgin örneği, Halya'nın Kyiv Rusyası dönemine ait bir mabette karşılaştığı Ostap karakterinde somutlaşır. Ostap açıkça şöyle der: *"Ben yetimim, bu yüzden manastıra sığındım" («Бо я сирота, то й попросився в монастир»)* (Мензатюк, 2024, s. 17). Manastır, onun için yalnızlık ve evsizlikten bir kurtuluş olmuştur. Orada bir çatı, bir topluluğa ait olma duygusu ve tapınakta hizmet ederek yaşamına anlam kazandırma imkânı bulur.

Bununla birlikte manastır yalnızca barınma ve beslenme imkânı sunmaz; aynı zamanda eğitim ve zanaat öğretir. Bu durum, Alympiy karakteri üzerinden açıkça görülür. Babası onu "öğrenim görsün"

diye manastıra getirir. Orada onun yeteneği fark edilir, sınanır ve ikon ressamı ustalarla çalışarak kendini geliştirme fırsatı verilir. Yetenekli fakat muhtemelen yoksul bir köylü çocuğu için manastır, kendini gerçekleştirebileceği tek yerdir. Fiilen onun manevî ve meslekî alma mater'i hâline gelir.

Manastırla bağlantılı karakterler birbirlerine "kardeş" diye hitap ederler. Bu, yalnızca bir biçimsel hitap değildir; aralarındaki bağ güçlü bir dayanışma topluluğu oluşturur. Örneğin Kardeş Evstafiy (önceden Ostap), hasta Alympiy'le ilgilenir, ona yemek getirir. Hep birlikte ortak bir amaç uğruna – katedralin inşası ve süslenmesi – çalışırlar. Bu "kardeşlik modeli", kan bağına dayalı aile ilişkilerinin yerini alır; yardımlaşma, inanç ve ortak emek üzerine kurulu alternatif bir aile modelini temsil eder.

Fiziksel ve Ruhsal Yetimliğin Karşıtlığı

Eserde fiziksel yetimlik, öncelikle anne-babanın ve evin kaybı olarak görünür. Ancak modern bağlamda bundan daha trajik olan, ruhsal yetimliktir – yani çocuğun maddi destekten değil, sevgi, ilgi ve duygusal varlıktan yoksun kalması durumudur. Bu durum her zaman dışsal olayların sonucu değildir; çoğu zaman, dışarıdan "tam" görünen ailelerde, ruhsal iletişimin, samimi diyaloğun ve içten desteğin eksikliğinden doğar.

Zirka Menzatyuk bu sorunu, iki tür yetimliği karşıt biçimde betimleyerek incelikle ortaya koyar. Eserin tarihsel katmanında, manastır tarafından kurtarılan yetimler görülür – bir zamanlar toplumsal "sigorta kurumu" işlevi gören dini topluluk. Eski çağlarda anne-babasını kaybeden bir çocuk, merhamet, dua ve manevi rehberliğin hüküm sürdüğü bir cemaat içinde sığınak bulabiliyordu.

Ancak modern dünyada, tapınakta bile, çocuk kendi duygularıyla baş başa kalır:

"...sanki bir tel, bir damla gözyaşı gibi; tek bir düşünce beyninde yankılanıyordu: 'Neden bana bu kadar kötü hissediyorum? Neden her şey bu kadar kötü?'" (...якась струна чи то сльоза, і одна-єдина думка товклася в голові: «Чомц мені так погано? Ну чому все так погано») (Мензатк, 2024, s. 6).

Eserin başkahramanı Halya, biçimsel olarak "tam" bir aileye sahip olsa da, kendini terk edilmiş hisseder. Anne ve babası meşguldür, aralarındaki ilişki soğuktur ve çocuk duygusal destek görmez. Menzatyuk, kızın içsel çatışmasını ustalıkla yansıtır:

"Rüyasında gördüğü meleği annesine anlatmak istiyordu, ama annesi aceleyle çıkıp gitti, gözlerine bile bakmadı."

Bu tür ayrıntılar aracılığıyla yazar, duygusal yetimlik olgusunu – kuşaklararası bağın kopuşunu – modern toplumun en derin yaralarından biri olarak gösterir.

Geçmişte yetimlere cemiyetin sahip çıktığı bir dünyadan farklı olarak, günümüzde Halya gibi çocuklar manevî ya da simgesel figürlerde teselli ararlar. Halya için bu figür, melektir – iyiliğe olan inancını yeniden kazandıran varlık. Melek, ruhsal bir rehber, vicdanın sesi, kaybolmayan annelik sevgisinin sembolüdür. O, yetişkin desteğinden yoksun kalan çocuk için bile iyiliğin varlığını temsil eder. Bu, Donald Winnicott'un(1971) "kaybın psikolojik telafisi" kavramıyla da örtüşür; çocuk, sevgiye dayalı hayalî bir imgeye tutunarak kendine ait bir güven alanı yaratır.

Sonuç olarak, Menzatyuk'un eserinde yetimlik yalnızca toplumsal bir travma değil, aynı zamanda ruhsal olgunlaşma aşaması olarak sunulur. Bu süreç, çocuğa öz-bilince ve şu farkındalığa giden yolu açar: Gerçek aile yalnızca kanbağıyla değil, ortak değerler ve karşılıklı destekle tanımlanır. Yazar, yetimlik temasını içsel uyum arayışının bir metaforu hâline getirir; böylece çağdaş Ukrayna çocuk edebiyatının hümanist boyutunu derinleştirir.

Sonuçlar

Zirka Menzatyuk'un "Altın Saçlı Melek" adlı eserinde yetimlik motifinin incelenmesi, bu temanın çağdaş Ukrayna çocuk edebiyatı bağlamında çok boyutluluğunu ve güncelliğini ortaya koymuştur. Yazar, geleneksel folklorik imgeleri derin psikolojik yansımalarla ustaca birleştirerek, yetimlik temasını toplumsal bir sorun olmaktan çıkarıp varoluşsal bir öz-bilgi ve ruhsal olgunlaşma

yolculuğuna dönüştürür.

Eserde yetimlik, yalnızca anne-babanın kaybı olarak değil, aynı zamanda ruhsal yalnızlık hâli olarak da ele alınır. Bu, çocuğun tam bir ailede yaşasa bile deneyimleyebileceği bir durumdur. Ostap, Alympiy ve başkahraman Halya gibi karakterler aracılığıyla yazar, manastırı –manevi bir topluluk sembolü olarak– yalnızca bir sığınak değil, aynı zamanda yaşam alanı, eğitim ve destek sağlayan alternatif bir aile modeli olarak sunar.

Eserde fiziksel ve ruhsal yetimlik arasındaki karşıtlık, çağdaş dünyanın gerçekliklerini yansıtır: çocuklar, ebeveynlerinin duygusal yokluğundan kaynaklanan derin bir eksiklik yaşarlar. Melek figürü, bu bağlamda terapötik bir işleve sahiptir. Çocuğun içsel dengesini ve iyiliğe olan inancını yeniden kazanmasına yardımcı olur.

Zirka Menzatyuk, yetimlik temasını sanatsal biçimde yeniden yorumlayarak, geleneksel "kurban olarak yetim" anlayışından uzaklaşır. Onun kahramanları, anlamı, sevgiyi ve desteği yalnızca dış dünyada değil, öncelikle kendi iç dünyalarında arayan çocuklardır. Yazar, ruhsal yetimliğin, fiziksel kayıp kadar acı verici olabileceğini; ancak aynı zamanda kendini tanıma, inanç ve affetme sürecine de yol açabileceğini gösterir.

Menzatyuk'un eseri, çocuğun iyiliğe olan inanç aracılığıyla yalnızlığı ve acıyı aşma gücünü ortaya koyar. Melek figürü, ışığın, manevi korumanın ve koşulsuz sevginin simgesidir.

Savaşın ve ebeveynlerini kaybetmiş çocukların sayısının arttığı günümüz toplumsal bağlamında Menzatyuk'un eseri özel bir önem taşır. Bu eser, yalnızca yetimlik acısını sanatsal olarak anlamlandırmakla kalmaz, aynı zamanda empati, iyilik ve ahlaki değerlerin yeniden inşasına katkıda bulunan terapötik bir işlev de üstlenir.

Sonuç olarak, Zirka Menzatyuk'un eserlerinde yetimlik motifi, toplumsal bir olgunun ötesine geçerek insanın ruhsal yenilenmesinin bir metaforu hâline gelir. "Altın Saçlı Melek" adlı eser, kayıplar ve sınavlarla dolu bir dünyada bile çocuğun sevme, inanma ve iyilik yapma yetisini koruyabileceğini gösterir. Bu yönüyle eser, XXI. Yüzyıl Ukrayna çocuk edebiyatının yalnızca estetik değil, aynı zamanda hümanist, eğitsel ve psikoterapötik misyonuna değerli bir katkı sağlar.

KAYNAKLAR

Winnicott, D. W. (1971). *Playing and Reality.* London: Tavistock Publications. https://web.mit.edu/allanmc/www/winnicott1.pdf

Балухтіна, О. (2021). *Наставництво для дітей-сиріттадітей, позбавленихбат ьківського піклування в Україні: шляхи оптимізації процесу.*
Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 48, 19–23.

Белімова, Т. (2019). *Психологічна проза для дітей у контексті гуманістичних тенденцій сучасної української літератури.* Київ: ВЦ «Академія».

Качак Т. «Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку XXI ст.» Київ : Академвидав, 2018. 320 с.

Кизилова, В. В. (2015). *Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс* [Навчально-методичний посібник]. Старобільськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».
https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/207

Лотман, Ю. (1998). *Структура художнього тексту.* Таллінн: Александра.

Марценюк, Т. В. (2020). *Психологія інакшості в сучасній українській дитячій літературі.* Острог. https://theses.oa.edu.ua/DATA/171/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%A2.%20%D0%92..pdf

Марченко, Н. (2024). *Літературадлядітей і юнацтванезалежної України (1991–2023 рр.): соціокультурнийаспект.Дитячалітература: інтердисциплінарнийдискурс, 1*(1), 13–36.https://doi.org/10.15330/clid.1.1.13-36

Мензатюк, З. (2024). *Ангел Золоте Волосся.* Київ: Знання.

Миколюк, С. (2022). *Сирітство в Україні в умовахвійни: соціальна робота та соціальна допомога. Humanitas, 3*(3), 61-68. https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.9

Шиделко, А. В. (2018). *Сирітство в Україні: психологічні особливості біологічних і соціальних дітей-сиріт.* Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія психологічна)№ 2, 165-173.